

UNIVERSITATEA SPIRU HARET

FACULTATEA DE ARTE

DOMENIUL DE LICENȚĂ: MUZICĂ

PROGRAM UNIVERSITAR DE STUDII DE MASTERAT: ARTA MUZICALĂ

ANUL UNIVERSITAR 2015-2016

FORMA DE ÎNVĂȚĂMÂNT: ZI

NOTE DE CURS

DISCIPLINA : ORIENTĂRI STILISTICE ÎN INTERPRETAREA VOCALĂ

Codul disciplinei: U_MUZ/MUZ/AM/1/2/12

Titular disciplină: Georgeta PINGHIRIAC

Obiectivele disciplinei

Cursul își propune să vină în sprijinul pregătirii unei disertații și totodată să formeze și să dezvolte abilitățile necesare formării unor competențe pentru elaborarea de lucrări științifice.

A.Obiectivele generale

- 1.Cunoștințe de specialitate în domeniul studiat (identificarea cunoștințelor teoretice, înțelegerea-explicarea interpretării datelor teoretice);
- 2.Deprinderi de profil(instrumental-explivative, creative);
- 3.Atitudini specifice deontologiei muzical-pedagogice-interpretative-compoziționale.

B.Obiective specifice

- 1.Capacitatea de a identifica și selecționa surse bibliografice primare și secundare, necesare unei cercetări științifice cu profil vocațional- muzical.
- 2.Competența de a dezbate, analiza, a compara sinteza elementelor principale din bibliografia studiată.
- 3.Elaborarea unei disertații cu indice mare de originalitate.
- 4.Conducerea atentă a comportamentului deontologic al studentului masterand cercetăto

Conținutul tematic de bază al celor 2 semestre

- 1.Particularități stilistice ale Barocului muzical(apariția unor genuri muzical-vocale, reforme stilistice, recitativul și aria).
- 2.Clasicismul(muzica sacră, liedul, cantata, oratoriul).

- 3.Coordonate ale Romantismului(clasificări ale genului de operă, stilul romantic în opera italiană, franceză, germană, rusă, cehă)
- 4.Liedul romantic, postromantic
- 5.Verismul-postromantismul italian.
- 6.Impresionismul.
- 7.Expresionismul.
- 8.Dodecafonismul.
- 9.Modernismul multivalent în creația vocală și instrumentală a sec.al XX.-lea.
- 10.Repere vocale și instrumentale ale muzicii românești moderne și contemporane.
- 11.Contribuții stilistice la arta vocală.
- 12.Arta vocal-instrumentală și interpretul modern.

Bibliografie obligatorie/minimală:

- Pinghiriac Georgeta, Pinghiriac Emil-„Dimensiuni stilistico-interpretative vocale”, Ed.Muzicală, București 2009 – Curs Titular
- Pinghiriac Georgeta, Simboluri estetice ale vocii de soprană, U.N.M. București, 2003 ;
- Pinghiriac Emil, Pinghiriac Georgeta, Arta cântului și interpretării vocale, Editura Fundației România de Măine, București, 2003 ;
- Pinghiriac Emil, Mirabila voce de bariton, Editura Muzicală, București, 2004 ;
- Pinghiriac Georgeta, Pinghiriac Emil -,„Comunicarea prin cântul vocal”, Ed.Pegasus Press, București 2009.

Bibliografie suplimentară:

- Marinescu Mihaela, Compendiu de estetică și stilistică muzicală, Editura Fundației România de Măine, București, 2007 ;
- Constantinescu Grigore, Diversitatea stilistică a melodiei în opera romantică, Editura Muzicală, București, 1980;
- Dediu Dan, Radicalizare și guerilla. Studii de estetică și gândire muzicală, U.N.M.B.2000;
- Iliuț Vasile, De la Wagner la contemporani, Editura Didactică și Pedagogică, volI, 1994, volII 1995, volIII 1997, volIV1998;
- Lerescu Sorin, Teatrul instrumental, Editura Fundației România de Măine, București, 2004;
- Stoianov Carmen, Stoianov Petru, Istoria muzicii românești, Editura Fundației România de Măine, București, 2008.

Bibliografie facultativă:

- Berger W. Georg, Mozart.Cultură și stil, Editura Muzicală, București, 1990;
- Ciobanu Maia, Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic,Editura Muzicală, București, 2003;
- Husson Raoul, Vocea cântată, Editura Muzicală, București, 1968;
- Iliuț Vasile, O carte a stilurilor muzicale, Editura Didactică și Pedagogică, R.A. București, 1993;
- Pavlenco Camelia, Rezonanțe lirice în liedul românesc, Editura U.N.M.B.2005;
- Voinea Silvia, Incursiune în istoria artei cântului și a esteticii vocale, Editura Pro Transilvania, București, 2002.

Modalități de evaluare a cunoștințelor:

Examenul are o probă orală și una practică.

Examenul oral constă în extragerea unui bilet ce cuprinde 2 întrebări din cursul expus.

Proba practică propune la alegerea masterandului o analiză stilistico-interpretativă vocală (formă poetică-formă muzicală, ambitus, agogic, dinamic, melodic, ritmic, armonic a unei piese).

La proba practică masterandul are posibilitatea de propunere stilistică și interpretare a piesei alese în funcție de tema parcursă. În cazurile speciale în care mijloacele individuale nu permit exemplificarea directă, masterandul va prezenta spre analiză o piesă cu un interpret reprezentativ pe care o va pune în discuție subliniind caracteristicile stilistice(CD).

- Răspunsurile corecte ale masterandului la proba teoretică- 3 p.
- Interpretarea/exemplificarea piesei alese spre analiză - 2 p.
- Gradul de cercetare și asimilare al bibliografiei obligatorii – 1,5 p.
- Gradul de cercetare și asimilare al bibliografiei suplimentare și facultative-0,5p.
- Originalitatea în expunere – 0,5 p.
- Direcțiile de prospectare – 0,5 p.
- Capacitatea de punere în discuție a unor teme fundamentale -0,5 p.
- Modalitatea de prospectare interdisciplinară – 0,5 p.
- Susținerea propriu-zisă a temei -1 p.

Conf. univ. dr. Georgeta Pinghirc

NOȚIUNEA ȘI SPAȚIALITATEA STILULUI

Stilul este totalitatea elementelor de formă și conținut ce caracterizează creația unui compozitor, autor, școală, curent componistic – *baroc, clasicism, romantism, impresionism, expresionism, dodecafonism*.

Modul specific de exprimare într-un anumit domeniu al activității omenești, pentru anumite scopuri ale comunicării; fel propriu de a se exprima al unei persoane; totalitatea mijloacelor lingvistice pe care le folosește un scriitor pentru a obține anumite efecte de ordin artistic; *talentul*, arta de a exprima ideile și sentimentele într-o formă aleasă, personală; fel de a fi, de a acționa, de a se comporta, poartă denumirea de **stil**.

TRĂSĂTURI CARACTERISTICE ALE STILULUI MUZICAL

Originalitatea stilului evidențiază spiritul creator, noutatea, inovația, modalitatea specifică de utilizare a unui limbaj.

Unitatea stilului este exigența cu care compozitorul și interpretul își aleg din ansamblul general mijloacele de expresie adecvate, cele care răspund esteticului unei epoci culturale.

Claritatea stilului este opusă obscurității, echivocului, nonsensului: **puritatea, coerența, incoerența.**

Calitățile particulare ale stilului de creație și interpretare muzicală sunt: **simplicitatea, concizia, naturalețea, finețea.**

RENAȘTEREA, REDESCOPERIREA OMULUI!

Comunicarea prin muzică, interpretarea, a trecut prin diferite etape istorice, fiecare etapă fiind reprezentată de stilurile anumitor personalități. În epoca medievală a secolului al XII-lea existau rapsozii, trubadurii, truverii, minnesängerii ș.a., care compuneau și interpretau cântece de dragoste, de muncă, de vitejie, satirice, de dans; erau așa numiții poeți-muzicieni.

Muzica vocală interpretată în bisericile din apusul Europei va cunoaște o dezvoltare progresivă și în secolul al XIII-lea și al XIV-lea.

„Muzica vocală a Renașterii, religioasă sau laică, a cunoscut câteva arhitecturi stilistice distincte, specifice:

- muzica vocală laică, bazată pe tradițiile cântului cavaleresc și ale cântului popular, a dezvoltat: chanson-ul, madrigalul și lied-ul polifonic;
- muzica vocală bisericească, bazată pe monodia gregoriană, a dezvoltat la rândul ei: motetul și missa”.

PARTICULARITĂȚILE STILISTICE ALE BAROCULUI MUZICAL

Barocul este stilul artistic caracterizat prin cultivarea formelor grandioase, prin libertatea formelor și bogăția ornamentației arhitecturale. În artă se caracterizează printr-o mare libertate și fantezie de exprimare.

Cultura muzicală cuprinsă între anii 1600-1750, după G.Palestrina este denumită perioada Barocului. Bogată în ornamentații melodico-ritmice pentru a marca virtuozitatea tehnică atât la voci, cât și la instrumente.

APARIȚIA UNOR GENURI MUZICAL-VOCAL

Emilio Cavaleri (1550-1602). „*La Rappresentazione di Anima e di Corpo*” figurează ca o primă încercare compozițională a oratoriului (1600), pe libretul lui Agostino Mani, creat la Roma cu personaje costumate și decor. În forma sa clasică păstrată de-a lungul secolelor, oratoriul este o compoziție muzicală pentru soliști, cor și orchestră. Oratoriul are mai multe părți componente: *recitativ, arii, arioso, duete, terțete, cvartete*, însoțite de ansambluri corale și orchestră.

Claudio Monteverdi (1567-1647) - Teatrul liric își începe traseul glorios prin *opera* „*Orfeu*” (1607) de Monteverdi, care-și propune următoarele principii:

- dezvoltarea melodiei simple, așa-numitul *arioso*, *aria concitato*
- introducerea în muzică a frământărilor oamenilor;
- restrângerea *recitativului* în limite fixe (model pentru Mozart, Rossini, Donizetti);
- susținerea interpretării adevărate;
- abordarea subiectelor laice („*Încoronarea Poppei*” – 1642).

RECITATIVUL ȘI ARIA ÎN BAROCUL ITALIAN

Recitativul este libera declamație *quasi parlato*, preciza Monteverdi. În perioada *Barocă*, *recitativul* nu mai are profilul rectotono de odinioară, adică o rostire vag melodizată încadrată în ritm și în măsură. Emisia vocală exprimată prin sunete lungi, mai apoi pătrimi și subdiviziunea lor este guvernată în epoca *Barocă* de cântul ornamentat, cunoscut sub denumirea de „*canto fiorito*”.

Problematika *belcanto*-ului este pusă încă din anul 1600, de către Giulio Caccini în lucrarea „*Nuove musiche*”, reacție la *polifonia renașcentistă*.

RECITATIVUL ȘI ARIA ÎN BAROCUL FRANCEZ

Jean Baptiste Lully (1632-1687) – italian de origine, se stabilește la vârsta de 12 ani la Paris. Foarte curând este angajat în orchestra de 24 de viori a regelui Ludovic al XIV-lea, unde totul era eleganță și stil. A fost violonist, clavecinist, dirijor și compozitor. Îl întâlnește și colaborează cu Molière în nenumărate *pastorale*, *opere-balet* și *comedii-balet*.

Alături de Lully, **Jean Philippe Rameau** (1683-1764) dezvoltă *recitativul acompagnat* pe principiile unor nobile simplități. Apare spectacolul de *balet* de sine stătător, un stil de exprimare umană aparte ce are în prim-plan corpul omenesc și exprimarea sa spirituală în contextul dramaturgic al scenei. Această idee specific franceză subliniată de Lully și Rameau a rămas statornică în spectacolul francez până astăzi.

REFERIRI ASUPRA BAROCULUI ENGLEZ

Henry Purcell (1659-1695) este compozitor englez care s-a impus într-un moment favorabil exprimat de italieni. Detașându-se prin mijloacele sale de expresie, pornește de la tonalitate, ritm, armonie, dinamică cu scopul aplicării (și sub influența franceză), în genul cel mai popular denumit „*masque*” în Anglia.

STILUL BAROC ÎN SPAȚIUL GERMANIC

Johann Sebastian Bach(1685-1750) a înnobilit muzica prin noile perspective acordate în creația sa componistică desăvârșită.

Creația compozitorului poate fi împărțită în trei etape datorată și domiciliilor stabile: curtea de la Weimar, oraș catolic(cu Goethe și Schiller), aici compozitorul era obligat să scrie lunar câte o cantată; curtea de la Kothen, oraș de confesiune protestantă(prioritară era muzica instrumentală).

Georg Friedrich Händel (1685-1759) - Muzica *operelor* lui Händel a adus o proprie contribuție prin succesiunea personalității sale creatoare în cadrul culturii muzicale a epocii. Pornind de la tonalitate, ritm, armonie, elemente dinamice, poetice, compozitorul în procesul creației muzicale a surprins complexe fenomene din perioada în discuție, urmărind să concretizeze trăsăturile generale ale stilului epocii sale pornind de la *opera* creată în Germania, Anglia, din prima jumătate a secolului al XVIII-lea.

Christoph Willibald Gluck(1714-1787) - Studiul cu maestrul Giovanni Battista Sammartini(1710-1775) la Milano îi stimulează, entuziasmează creația pentru scenă. Debutează la Teatrul „Reggio Duca” cu opera „Artaserse”(libret Metastasio) apoi în fiecare an scrie câte o operă până în anul 1745 în stilul vremii, cu tematici mitologice, structuri cunoscute, cu accente pe virtuoziții vocale.

CLASICISMUL

În secolul al XVIII-lea s-a dezvoltat un clasicism al operei, determinat de reforma libretului în direcția simplificării expresiei, a sobrietății, clarității și a raportării la modelele antice sau din clasicismul francez. Exemplele sunt operele lui Adolph Hasse, Jan Jacques Rousseau, Modeste Gretry, Giovanni Paisiello. În același timp vorbim și despre un clasicism vienez: Haydn, Mozart, Beethoven cu melodicitate agreabilă a stilului galant, mijloace contrapunctice și dezvoltare tematică. Clasicismul vienez constituie fundamentarea teoretică a componisticii muzicale, moment în care creația a luat-o înaintea teoriei.

Creația lui Haydn, Mozart, Beethoven sunt modele demne de analizat și urmat în care poetica joacă un rol important, muzica lor capătă statutul de „paradigme clasice”.

Clasicii pun accentul pe stilul „galant”, cu sensul de „plăcut”, „agreabil”, „conform bunului gust”, „rafinat” din care se desprind următoarele caracteristici în muzica vocală:

folosirea nuanțării dinamice, trecerile discrete dintre registrele vocii, ornamentația ponderată, ce conduce spre punctul culminant.

ROLUL ȘI LOCUL ORNAMENTAȚIEI

Cuvântul ornament, provine din limba latină *ornamentatum*. Prin folosirea ornamentului se poate îmbogăți linia melodică expresivă. Cele două tipuri de scriere a elementelor ce aparțin ornamentației sunt:

- prin diferite semne convenționale intrate în uz din limba italiană-*grupetto*, *mordent*, *appoggiatura*, *trillo*.
- fixarea de regulă prin note mici, în jurul unui sunet sau a mai multora(mici broderii sau pasaje)în afara valorilor liniei melodice respective.

Franz Joseph Haydn(1732-1809) - Din repertoriul liturgic creat de Haydn, fac parte cantate, ofertorii, motete, două *TeDeum*-uri, *Stabat Mater*, 26 *Misse* și două oratorii *Schophfung* și *Die Jahrzeiten*.

Aceste două oratorii compuse la sfârșitul vieții, respectiv „Creațiunea” și „Anotimpurile” au contribuit în mod deosebit la evoluția creației muzicale fiind intrate în repertoriul curent al centrelor muzicale.

Wolfgang Amadeus Mozart(1756-1791) - Stilul constituie suprema entitate gândită ca o sferă care cuprinde în interiorul ei totalitatea sistemelor particulare culturii; succesiunea fazelor compoziționale și a tehnicilor plămădește cultura. Mozart este printre puținii suverani ai desăvârșirilor culturii și stilului muzical.

Stilul sensibil și tonul galant au traversat tinerețea lui Mozart, printr-o mare bucurie de a scrie muzică, emulație fără precedent, împlinind miracolul întruchipat în opera sa. Stilul său pune în perspectivă întinderile culturii, modernitatea, înălțimea stilului clasic. Gândurile muzicale, ideile configurate din mulțimi de sunete, motive, fraze bogate în semnificații, modelează și dezvoltă mulțimea glasurilor sale launtrice. Stilistica lui Mozart încântă spiritul contemporanilor prin firescul, simplitatea aparentă a măreției sale novatoare; limitele și întinderile stilisticii mozartiene sunt într-o continuă devenire.

Ludwig van Beethoven(1770-1827) - Prin opera „Fidelio” Beethoven își aduce un aport real muzicii de gen, dând orchestrei rolul de comentator simfonic al situațiilor dramatice. El lărgeste aparatul orchestral(trei fagoți ș.a.) și utilizează modulații frecvente.

Acțiunea are loc în Spania, într-o închisoare din Sevilla, personajele fiind prezentate prin intrarea în scenă asemeni modelului de Singspiel german.

ROMANTISMUL

Ludwig van Beethoven reprezintă liantul între Clasic și Romantic, orientarea spre Romanticism fără întoarcere.

Au loc schimbări profunde de stil, de tehnică și estetică muzicală. Noul curent artistic *Sturm und Drang* (Furtună și avânt) a însemnat începutul Romantismului; curent turbulent, antirațional este semnul decadenței epocii Clasice. Preferința către furtună, coșmar, catastrofe, înclinația către grandios și către realismul dramatic sunt direcțiile sale de dezvoltare.

Artistul este plasat în vârful ierarhiei spirituale, cu înzestrări supraomenești, el este eliberat de dependențe sociale sau financiare, publicul devine noul său stăpân. Centrul activității spirituale este fantezia. Miraculosul și excepționalul stabilesc genurile și tematicile preferate de romantici, cum ar fi:

-întunericul, suprasenzorialul, nesfârșirea;

-amurg, noapte, lună, pădure, farmec, vrajă, spirite, minune, vis;

-redescoperirea poveștilor cavalerești, miraculoase sunt fascinante din zona Evului Mediu și Orientului.

Clasificări ale genului de operă

Pe parcursul celor trei secole au apărut și s-au consolidat în diferite țări o mare diversitate a genului de operă: **Opera seria** (operă serioasă), **Opera buffa** (operă comică) , **Singspiel**-ul (cântec și joc), **Dramma giocoso** (dramă veselă), **Opera comică**, **Opereta**, **Opera romantică**, **Grand opéra** (Opera mare).

STILUL ROMANTIC ÎN OPERELE ITALIENE

„Totul trebuie exprimat prin cântul vocal”, opera-spectacolul cel mai iubit de noul public european și-a adus contribuția atât prin compozitori, cât și prin interpreți de prestigiu.

Spectacolele de operă pun în evidență personaje complexe, recitativul secco cu pian este eliminat, lăsând loc recitativului acompaniat de un instrument cu clape, melodiile sunt cântate cu multă dăruire, se urmăresc efectele la public prin bogate triluri și ornamentații.

Gioacchino Rossini(1792-1868) - Creația compozitorului și dirijorului italian Gioacchino Rossini reprezentant al *belcanto*-ului, a strălucit prin celebrele sale opere *buffe* și farse.

Gaetano Donizetti(1797-1848) - În opera comică „*L’Elisir d’amore*” („*Elixirul dragostei*”) compozitorul face o atentă analiză și critică superficialitatea și șarlatania, prin prezentarea unor aspecte din viața unor provincii și orașele ale Italiei timpului său, supusă la tot felul de afaceri dubioase privind fericirea și sănătatea oamenilor.

Vincenzo Bellini(1801-1835) - Prin contribuția creațiilor sale de operă italiană *Il Pirata, La Straniera, I Capuleti e i Montecchi, La Sonnambula, Norma, Beatrice di Tenda, I Puritani*, Vincenzo Bellini a dat o mare expresivitate tradiției belcanto-ului.

Stilistica melodiei lui Bellini constă în excepționala lărgire a timpului muzical melodic, devoltare bazată pe principiul culminațiilor discursului muzical.

Giuseppe Verdi(1813-1901) - Romanticismul este un moment de importanță excepțională prin complexitatea sa, la începutul secolului al XIX-lea, în ambianța istorico-socială și culturală, precum și prin dinamismul ideilor filosofice, reprezentând o treaptă de detașare față de secolul precedent. El reprezintă și un mod de viață al unei estetici cu totul noi în evoluția artelor, dar mai ales pentru evoluția ulterioară a umanității. Romanticismul se manifestă în fiecare domeniu de cultură în mod diferit, iar înțelegerea lui presupune analizarea tuturor componentelor, a cauzelor și mai ales a efectelor sale. În domeniul muzicii s-au făcut simțite mai multe direcții care au avut ca rezultat o îmbogățire a expresiei, a zonei sale de percepție. Apar și se dezvoltă diferite genuri și forme, se reinnoiesc și se colorează paletele armonice, ritmice și orchestrale. Pentru romanticism, lumea este un ansamblu de relații în succesiune, o permanentă devenire; timpul, o experiență a trăirii în care omul tinde către identificarea proprie cu înclinare spre izolare. Structurile romanticismului aparțin unor stări și reacții noi.

OPERA FRANCEZĂ ȘI SPIRITUL ROMANTIC-DIRECȚII STILISTICE

Numeroși compozitori francezi se situează în mod hotărât pe terenul specificului național. Înviorarea, suflul proaspăt al muzicii pe acest temelii a dus la o adevărată întrecere între națiuni. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea în muzica franceză se produc schimbări importante mai ales în genul operei. Avântul muzicii franceze a fost rezultatul a doi factori: spiritul național în artă și împotrivirea la influențele operei wagneriene care devenise aproape irezistibilă.

Charles Gounod(1818-1893) - Goethe îl prezintă pe Faust neliniștit de pământ, de cer, de lumea dintre cer și pământ, de natura întreagă, de lumea de dincolo de cer și pământ, de frumos, de urât, de plăcut, de neplăcut, de sublim, de adevăr, de eroare, de satanic(Lucian Blaga).

Jules Massent (1842-1912) - Personalitatea compozitorului francez s-a impus în lumea operei prin felul în care a reflectat prin felul în care a cultivat lirismul, expresia poetică a sentimentelor în melodrame, Paris, sfârșitul de secolului al XIX-lea.

Din operele sale, amintim *Manon, Wether, Le Cid, Thais, Herodiade*.

Camille Saint- Saens(1835-1921) - Compozitorul francez Camille Saint- Saens a scris în primul rând muzică simfonică, concerte pentru pian, violoncel remarcându-se în mod special printr-un gen nou și anume cel al *poemelor simfonice*.

Sub influența lui Liszt și Wagner a fost atras de muzica de operă și a compus în această direcție mai multe lucrări.

Georges Bizet(1838-1875) - Opera „*Carmen*” încheie șirul creațiilor acestui reprezentant de seamă al sfârșitului epocii romantice franceze, contribuind la formarea unui stil viguros și inconfundabil. „*Carmen*” este unul dintre cele mai frecvente titluri ale marelui repertoriu mondial, în versiunea sa cu recitativele cântate. Întreaga operă este dominată de motive populare spaniole.

ROMANTISMUL GERMAN

Preocuparea înaltă și complexă a poporului german a fost evidentă în ambiția constantă pentru promovarea muzicii și literaturii germane.

Încărcată de lirism, meditație profundă, muzica postbeethoveniană și-a lăsat amprenta prin numele sonore ale compozitorilor Weber și Wagner-acesta, fiind recunoscut și pentru talentul său literar.

Carl Maria von Weber (1786-1826) - În creația sa marchează categorice trăsături de autenticitate național în genul operei, dar și explorarea unor simboluri stilistice ce anticipează unele trăsături ale limbajului muzical wagnerian.

Richard Wagner (1813-1883) - Personalitatea filosofului, muzicianului și poetului Richard Wagner, născut la Leipzig, l-a impus încă din cea de a II-a jumătate a secolului al XIX-lea, ca unul dintre cei mai importanți reformatori ai operei.

Aportul lui Wagner în cultura muzicală germană a fost în direcția făuririi și înnoirii unei drame muzicale deosebite și al unui teatru de operă aparte, cu elemente de limbaj care să corespundă puterii sale de inspirație.

ROMANTISMUL ÎN RUSIA

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cultura muzicală rusă s-a impus prin oameni de cultură dornici de înnoire națională: Mili Alexeievici Balakirev(1837-1910), Aleksandr Porfirevici Borodin(1833-1877), Cesar Cui (1835-1918), Nicolai Rimski-Korsakov(1844-1908), Modest Musorgski(1839-1908) și Piotr Ilici Ceaikovski(1840-1893).

Aleksandr Porfirievici Borodin(1833-1887) - Poate fi numit un continuator al operei lui Glinka prin unica lucrare de operă” Cneazul Igor”(1890) în care caracteristicile romantismului rus sunt evidente.

Piotr Ilici Ceaikovski(1840-1893) - Prezența compozitorului în cultura rusă îl recomandă ca fiind una dintre marile personalități romantice ruse. Prin întreaga creație Ceaikovski și-a depășit granițele conturând ritmul, metru, melodia, armonia și mai ales timbrul. A dat strălucire simfoniilor, baletelor în colaborare cu maestrul francez Marius Petipa, celebritate, operelor sale majore și creației camerale, fiind pasionat de toate genurile.

CREAȚIA DE OPERĂ CEHĂ

Viața muzicală a provinciilor Cehiei și Slovaciei au gravitat în jurul orașului Praga.

Celebra școală de la Manheim a fost condusă de Jan Stamiz, de origine cehă, iar operele lui Mozart triumfau în toată Europa.

Antonin Dvorak (1841-1904) - Cultura muzicală cehă din a doua jumătate a secolului XX a fost reprezentată de doi compozitori cehi și anume Bedrich Smetana(1824-1884) și Antonin Dvorak.

LIEDUL ROMANTIC GERMAN TIMPURIU

Compozitori iubitori de poezie, muzică reușesc să facă acea perfectă fuziune între voce și pian și să impună noul gen al miniaturii vocale *liedul*. În timp, muzica va completa cuvântul nuanțând imaginile descriptive, idealurile pasionale, gândirea și simțirea.

Franz Schubert(1797-1828) - Genul miniaturii vocale cu acompaniament,denumit *lied* în cultura muzicală germană, *melodie* în cea franceză, *romans* sau *pesnia* în cea rusă, *cântec* în românește este o lucrare vocală acompaniată de un instrument, de obicei, pian, pe un text liric, sau poem, care îi determină caracterul.